

The Effects Of Training For Usher Pre-School Candidates' About Characteristics Of Talented Students*

Feyzullah ŞAHİN**

Received: 17 March 2013

Accepted: 24 July 2013

ABSTRACT: The main purpose of this research is to determine the effectiveness of training in order to enhance knowledge level about characteristics of talented student given pre-school candidates of assistant teachers. The sample of study consisted of 48 pre-school candidates assistant teacher students. Out of the experimental models, the study is designed according to pre-test and post-test without control group model. As a means of data collection method likert-type scale and knowledge form developed by the researcher were used. As a statistical method, Wilcoxon Signed-Rank Test and Man Whitney U test were used in analyzing the obtained data. The research lasted twelve hours totally, including two hours a week. As a result of the research, it was found that nearly the same results were obtained between the groups that included the latest graduated college instructing about talented students' characteristics and that included those who take lessons depending on the lesson period ($p>.05$). It was determined that there is significantly medium-level difference at the knowledge level of the participants ($z=5.24, p<.05, d=.76$).

Keywords: Pre-school usher teacher candidates, talented student, teacher education

EXTENDED ABSTRACT

Purpose and Significance: The main purpose of this research is to determine the effectiveness of training in order to enhance knowledge level about characteristics of talented student given pre-school candidates of assistant teachers.

Methods: As the study pattern, Out of the experimental models, it is designed according to pre-test and post-test without control group model. As a statistical method, Wilcoxon Signed-Rank Test and Man Whitney U test were used in analyzing the obtained data. In the statistical analysis used in the study significance level was accepted as .05. The sample of the study consisted of 2th class students who are 48 and who carry on training at Namik Kemal University of Vocational School Child Development Department in 2009 – 2010 academic spring term. As a means of data collection, gifted scale developed by İnan, Bayındır and Demir (2009) and knowledge form developed by the researcher in order to determine socio – demographic status and education backgrounds of the participants. In the application phase of the study as the education programme, the first one, “Gifted and Talented Kids Module” of the two subjects recommended under Project of Strengthening The Vocational Education and Training Systems in Turkey was dealt with. The researcher maintained the application himself. The research lasted twelve hours totally, including two hours a week. The scale as a pre – test at the beginning education programme was used post – test again after training.

Results and Discussion: As a result of the research, it was found that nearly the same results were obtained between the groups that included the latest graduated college instructing about talented students' characteristics and that included those who take lessons depending on the lesson period ($p>.05$). Pre – test scores of the participants taking training about talented students were higher than those of the participants not taken training. Additionally, the pre – test score of those who take training between 3 – 6 months were higher than those who take training 3 months or less.

As a result this study, preschool usher beginning knowledge level' of talented student is $\bar{X}=3.38\pm1.00$. The participant knowledge level of finish' is $\bar{X}=4.18\pm.91$ according to applied training programme. The response scale is inquired that the least known characteristics of talented students' is physical characteristics ($\bar{X}=4.23\pm1.12$) and the most known characteristics of talented students' is cognitive characteristics ($\bar{X}=4.23\pm1.12$). Cognitive characteristics are order to follow up social and personality characteristics. These results were same Endepohls-Ulpe and Ruf's (2005) research with Germany primary school teachers. While teachers evaluated possible talented students, They are the most property is taken into consideration cognitive skills (%41), but the least property is physical (%5).

* Part of study is presented 21.nd National Special Congress (2011) (Gazimagusa-Kıbrıs) as an oral presentation.

** Corresponding author: Öğr.Gör.(Dr), Namık Kemal University Child Development Department of Health Vocational School, e-mail: fsahin@nku.edu.tr

As a implementation of the training program, when it is take into account between pre-test with post-test score average well and average sum there is significant difference to post-test score, and it is favorably positive average well. According to these results, to be implementation of training program is showed that usher effect of knowledge level increment is medium level ($z=5.24$, $p<.05$, $d=.75$)

While the level of the knowledge of preschool ushers on talented students was ($\bar{X}=3.38\pm1.00$) at first, it reached ($\bar{X}=4.18\pm.91$) at the end of the applied training programme. When the replies given to the scale was inquired, the least know characteristics of the talented students were physical ($\bar{X}=2.17\pm.91$), and the most known ones of them were cognitive ($\bar{X}=4.23\pm1.12$). The cognitive characteristics are followed by social and personality characteristics. These results were in parallel with Endepohls-Ulpe and Ruf's (2005) research results covering the German primary school teachers. While teachers evaluated a potentially talented students the characteristics they take into consideration mostly were cognitive, and the ones they take into consideration the least were physical.

In the result of the applied training programme, when regarded score average of difference scores between pre-test and post-test scores and their total, It is seem that the significant difference was on the side of the post-test score. According to these results, It was determined that the effect of the applied training programme on the rise of the knowledge level of ushers was at the medium-level effect size.

Conclusion: According to the results of lots of research, teachers who trained about gifted and talented students characteristics and teachers untrained about gifted and talented students characteristics were compared that teachers trained about it were more selectively identical processes than untrained teachers. Similarly, pre-school candidates of assistant teachers who participated in training programme are expected to recognize having potential gifted and talented students.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Özellikleri Konusunda Okul Öncesi Yardımcı Öğretmen Adaylara Verilen Eğitimin Etkisi[†]

Feyzullah ŞAHİN**

Makale Gönderme Tarihi: 17 Mart 2013

Makale Kabul Tarihi: 24 Temmuz 2013

ÖZET: Bu çalışmada, okul öncesi yardımcı öğretmen adaylarına üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri konusunda verilen bir eğitimin etkililiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubu, 48 okul öncesi yardımcı öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırma, deneme modellerinden, tek grup ön test-son test kontrol grupsuz deneysel desende sürdürülmüştür. Veri toplama aracı olarak likert tipi bir araçla, araştırmacı tarafından geliştirilen bilgi formu kullanılmıştır. İstatistiksel yöntem olarak Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ve Mann Whitney U Testi tercih edilmiştir. Uygulama, haftada iki saat olmak üzere toplam on iki saat sürmüştür. Araştırma sonucunda en son bitirilen lisede üstün yetenekli öğrenciler konusunda ders alma durumu ile ders alanların aldıkları ders süresine bağlı olarak gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p > .05$). Bunun yanı sıra, uygulanan eğitim programı sonrası katılımcıların bilgi düzeyinde anlamlı orta düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($z = 5.24$, $p < .05$, $d = .76$).

Anahtar sözcükler: Okul öncesi yardımcı öğretmen adayı, üstün yetenekli öğrenci, öğretmen eğitimi.

GİRİŞ

Okul öncesi eğitim, 0-5 yaş grubundaki çocukların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, onları toplumun kültürel değerleri doğrultusunda yönlendiren ve temel eğitim bütünlüğü içinde ilköğretime hazırlayan eğitim sürecidir (MEB, 2011). Çocukları kendilerini toplumun içerisinde birer birey olarak ifade etmelerine fırsat vermesi ve ilköğretime hazırlaması açısından, onların gelişim süreçlerinin önemli bir parçasıdır. Çocuklar bu dönemde okul öncesi kurum ve çevrelerinden birçok beceriyi öğrenerek eğitimin daha sonraki basamakları için gerekli altyapıyı oluştururlar. Erken çocukluk dönemi, çocuğun gelişimsel potansiyelinin ilk fark edilmeye başladığı yıllardır. Normal bireyler gibi özel gereksinimli olan bireylerinde kapasitelerini en üst seviyede kullanabilmeleri potansiyellerinin erken dönemlerde belirlenmesine bağlıdır. Söz konusu durum, özel eğitime ihtiyaç duyan üstün yetenekli bireyler içinde geçerlidir.

Ülkemizde resmi olarak kabul gören üstün yetenek tanımı: “Zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren birey” olarak kabul edilmektedir (MEB, 2006).

Üstün yetenekli bireylerin okul öncesi genel eğitim kuramlarında eğitim lisans mezunu çocuk gelişimci, okul öncesi öğretmen veya okul öncesi yardımcı öğretmenlerle sürdürülmektedir.

Öğretmenin mesleki yeterlilikleri ve kişilik özellikleri öğrencinin akademik, bilişsel ve duyuşsal gelişimini etkilemektedir (Ford ve Trotman, 2001). Öğretmenler öğrencilerin yetiştirilmesini en iyi biçimde gerçekleştirecek yeterliliklerle donatılmalıdır. Aksi durumda, eğitim için yapılan yatırımların boşa gitme tehlikesini doğurmaktadır (Enç, 2005). Öğretmenler etkili bir öğrenme ortamını oluşturabilmesi için değişik yaş ve gelişim dönemlerinde yer alan öğrencilerin gelişim dönemleri ile ilgili özelliklerini bilmeleri ve öğretme-öğrenme ortamlarını bu özelliklere uygun şekilde düzenlemeleri gerekmektedir (Gökdere, 2004; Senemoğlu, 2005). Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2009-2010 yılı verilerine göre Türkiye genelinde okul öncesi kurum sayısı 3.877, derslik sayısı 45.703, öğrenci sayısı 980.654 ve öğretmen sayısı 14.513’tür (MEB, 2010). Okul öncesi eğitim hizmetleri verilen kurum ile bu kurumlardaki derslik, öğrenci ve öğretmen sayısına ilişkin istatistikler incelendiğinde, birçok kurumda yeteri sayıda öğretmenin görev almadığına işaret etmektedir. Söz konusu kurumlardaki öğretmen açığı ise

[†]Araştırmanın bir kısmı 21. Ulusal Özel Eğitim Kongresinde (2011) (Gazimagusa-Kıbrıs) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

** Öğr.Gör.(Dr), Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü, e-posta: fsahin@nku.edu.tr.

birçok okulda yardımcı öğretmen statüsünde çalışan okul öncesi yardımcı öğretmenlerin sorumlu öğretmen olarak atanması ile kapatılmaya çalışılmaktadır.

Eğitim ve öğretimin yeterlilik ve etkililiğini etkileyen en önemli etmen öğretmenlerin (Enç, 2005; Gökdere, 2004) olduğu gerçeği göz önünde bulundurulursa; birçok kurumda asıl sorumluluğu üstlenen yardımcı öğretmenlerin donanımlı olması önemlidir. Ancak, alanyazında konuya ilişkin -okul öncesi yardımcı öğretmen adayların kapsayan- üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri konulu herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak, sınıf öğretmenleri (İnan, Bayındır ve Demir, 2009; Gökdere ve Ayvaci, 2004; MEB EARGED, 2008; Şahin, 2012) ve okul öncesi öğretmenleri kapsayan araştırmalarda (Kıldan, 2011) öğretmenlerin üstün yetenekli öğrenciler konusunda bilgi düzeylerinin yeterli olmadığına işaret etmektedir.

Bu çalışmanın genel amacı, yardımcı öğretmen adaylara uygulanacak üstün yetenekli bireylerin özellikleri konulu bir eğitim programının söz konusu bireylerin bilgi düzeyine etkisinin belirlenmesidir. Söz konusu genel amaç kapsamında şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Yardımcı öğretmen adayların üstün yetenekli çocukların özellikleri hakkında bilgi düzeyi:
En son mezun oldukları lisede konuya ilişkin ders alma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
En son mezun oldukları okulda konuya ilişkin aldıkları eğitimin süresine göre farklılaşmakta mıdır?
- Üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri konulu bir eğitim programı aday yardımcı öğretmenlerin bilgi düzeyinde farklılık oluşturur mu?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri analizi ve uygulamaya ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırma, deneme modellerinden tek grup ön test-son test kontrol grupsuz deney desende sürdürülmüştür. Bu model, deneme öncesi modellerden biridir; ancak gerçek anlamda bir deneme modeli niteliği taşımaz. Araştırmada, gelişigüzel seçilmiş bir gruba bağımsız değişken uygulanmıştır. Bu modelde ölçümler deney öncesi ve sonrası yapılmaktadır (Karasar, 1998). Desenin simgesel görünümü aşağıdaki gibidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel., 2008).

Tablo 1. Araştırmanın Uygulama Deseni

Grup	Ön test	İşlem	Son test
G	O ₁	Eğitim programının uygulanması	O ₂

G, işlem yapılan grubu; O₁, deney grubundan alınan ön ölçümü; İşlem, eğitim programının uygulanmasını; O₂ ise deney grubundan alınan son ölçümü göstermektedir (Büyüköztürk vd., 2008).

Çalışma Grubu

Katılımcılar, 2009-2010 eğitim-öğretim bahar döneminde Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü ikinci sınıfında bulunan 48 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin hepsi bayandır. Araştırmaya katılımda gönüllük esası aranmıştır.

Araştırmaya katılan yardımcı öğretmen adayların sosyo-demografik ve eğitim durumlarına ilişkin frekans ve yüzdeler şu şekildedir: Öğrencilerin 2'si (%4) 18 ve altı yaş grubunda, 42'si (%88) 19-21 yaş grubunda ve 4'ü (%8) 22 ve üstü yaş grubunda yer almaktadır. Öğrencilerin, 46'sı (%96) bölümle ilgili meslek lisesi (kız meslek lisesi çocuk gelişim bölümü) ve 2'si (%4) düz lise mezunudur. Öğrencilerin 27'si (%56) lisede üstün yetenekli bireylerin özellikleri konusunda eğitim aldığını, 21'i (%44) ise konuya ilişkin herhangi bir eğitim

almadığını bildirmiştir. Üstün yetenekli öğrenciler konusunda eğitim alan öğrencilerin 10'u (%21) 3 ay veya daha kısa süre ve 4'ü (%8) 3-5 ay arası eğitim aldığını ifade etmiştir. Konuya ilişkin daha önceden eğitim aldığını ifade eden öğrencilerden 34'ü (%71) ne kadar süre eğitim aldığını bildirmemiştir. Öğrencilerden, 47'si (%98) konuya ilişkin herhangi bir yayın takip etmemektedir. Sadece, 1 (%2) öğrenci üç ayda bir adet yayın okuduğunu ifade etmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak İnan, Bayındır ve Demir (2009) tarafından geliştirilen ölçek ile yardımcı öğretmen adayların sosyo-demografik durumu ve eğitim geçmişlerini belirlemeye yönelik araştırmacı tarafından oluşturulan bir bilgi formu kullanılmıştır. Ölçek, beşli likert tipi derecelimlidir. Otuz sorudan meydana gelmektedir. Öğretmen adayların ölçekte yer alan yönergelerine verdiği yanıtlar, “tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum” şeklindedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 1 ve en yüksek puan 5'tir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 150 ve en düşük puan 30'dur.

Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach-Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin, ön test uygulaması güvenilirlik katsayısı 0.84 ve son test uygulaması ise 0.76 olarak belirlenmiştir.

Ayrıca, katılımcıların eğitim süresince eğitim programı dışında herhangi bir kaynaktan üstün yetenekli bireyler konusunda bilgi alıp almadıkları bir izlem formu aracılığıyla belirlenmiştir. İzlem formu, toplam 5 açık uçlu kısa cevap sorudan oluşmaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çözümlemelerde araştırmaya katılan öğrencilerin ölçeğe verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Karşılaştırılan gruplarda yer alan denek sayılarının otuzun altında olması ve ön test puanlarının normal dağılmaması nedeni (Shapiro-Wilk Testi: $df=48$, $p<.05$) ile analizlerde non-parametrik testlere başvurulmuştur. Grup içi karşılaştırmada Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi, gruplar arası karşılaştırmalarda Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Ayrıca, karşılaştırılan gruplar arasında farkın anlamlı çıkması durumunda etki büyüklüğü (effect size) incelenmiştir ($d = z / \sqrt{n}$). Cohen'e (1988) göre $d \leq .2$ değerleri küçük, $.2 < d < .8$ değerleri orta ve $d \geq .8$ değerleri ise büyük etki boyutunu ortaya koymaktadır (Akt.: Aydın, 2006). Araştırmada kullanılan istatistiksel çözümlemelerde anlamlılık düzeyi 0.05 kabul edilmiştir.

Uygulama

Araştırmanın uygulama aşamasında, Milli Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) kapsamında tavsiye edilen “Üstün Zeka ve Özel Yetenekli Çocuklar Modülü” nü oluşturan iki konu başlığından ilki olan “Üstün Zekalılar ve Özel Yetenekliler” konusu işlenmiştir. Araştırmacı, uygulamayı kendisi sürdürmüştür. Çalışma toplam altı haftalık zaman diliminde haftada -iki saat teorik olmak üzere toplam 12 saat gerçekleştirilmiştir. Eğitim programı başlangıcından bir hafta önce ön test olarak kullanılan ölçek, altı haftalık süre bitiminde son test olarak tekrar uygulanmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırmada temel olarak iki sorunun yanıtı aranmıştır. Araştırmanın birinci sorusu, okul öncesi yardımcı öğretmen adayların üstün yetenekli öğrenciler konusunda bilgi düzeyi nedir?, ikinci soru ise “Söz konusu yardımcı öğretmen adaylarına verilecek bir eğitimin etkililiği nedir?” şeklindedir.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara ilişkin çizelgeler sırası ile aşağıda verilerek yorumlanmıştır.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Tartışma

Okul öncesi yardımcı öğretmen adayların üstün yetenekli çocukların özellikleri konulu ölçeğe verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması, standart sapma, frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır.

Tablo 2. Yardımcı Öğretmen Adayların Üstün Yetenekli Öğrenciler Konusunda Ön Test Bilgi Düzeyi

No	Maddeler	$\bar{X}$	Ss	1 n (%)	2 n (%)	3 n (%)	4 n (%)	5 n (%)
1	Doğumundan itibaren farklı gelişimsel özelliklere sahiptir	3.63	1.28	5 (10.4)	6 (12.5)	3 (6.3)	22 (45.8)	12 (25.0)
2	Bedensel olarak ortalama çocuklardan daha iridir	2.17	.91	11 (22.9)	23 (47.9)	9 (18.8)	5 (10.4)	-
3	Okula belirli bir birikim düzeyi ile başlarlar	3.46	1.34	7 (14.6)	5 (10.4)	5 (10.4)	21 (43.8)	10 (20.8)
4	Okula başlamadan önce okuma ve yazmayı öğrenirler	3.67	1.19	3 (6.3)	6 (12.5)	8 (16.7)	18 (37.5)	13 (27.1)
5	Akademik başarısı alandan alana değişebilir	3.23	1.02	1 (2.1)	7 (14.6)	30 (62.5)	-	10 (20.5)
6	Çevrelerine ilgilidirler	3.50	1.07	3 (6.3)	5 (10.4)	12 (25.0)	21 (43.8)	7 (14.6)
7	Yüksek bilişsel becerileri sürekli	3.81	.96	2 (4.2)	2 (4.2)	9 (18.8)	25 (52.1)	10 (20.8)
8	Fiziksel ve zihinsel enerjileri yüksektir	3.79	.97	2 (4.2)	1 (2.1)	13 (27.1)	21 (43.8)	11 (22.9)
9	Dikkat düzeyleri yüksektir	3.69	1.22	4 (8.3)	4 (8.3)	9 (18.8)	17 (35.4)	14 (29.2)
10	Kapsamlı sözcük hazinesine sahiptirler	3.63	1.10	3 (6.3)	4 (8.3)	11 (22.9)	20 (41.7)	10 (20.8)
11	Bazıları iyi yazı yazma becerisine sahip değildir	3.15	.92	3 (6.3)	6 (12.5)	22 (45.8)	15 (31.3)	2 (4.2)
12	Akranlarını küçümsemezler	2.94	.89	3 (6.3)	9 (18.8)	26 (54.2)	8 (16.7)	2 (4.2)
13	Yaratıcı aktiviteleri severler	3.04	1.18	3 (6.3)	3 (6.3)	5 (10.4)	15 (31.3)	22 (45.8)
14	Koydukları kuralları esnetebilirler	2.85	1.11	6 (12.5)	11 (22.9)	19 (39.6)	8 (16.7)	4 (8.3)
15	Koymuş oldukları kurallara aykırı hareket edildiğinde hayal kırıklığına uğrarlar	3.38	.91	2 (4.2)	3 (6.3)	23 (47.9)	15 (31.3)	5 (10.4)
16	Normal çocuklardan daha az uyurlar	3.02	.93	2 (4.2)	10 (20.8)	25 (52.1)	7 (14.6)	4 (8.3)
17	Başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarlıdır	3.19	.70	1 (2.1)	4 (8.3)	29 (60.4)	13 (27.1)	1 (2.1)
18	Sağlıklı bir duygusal yaşamları vardır	3.19	.76	-	9 (18.8)	22 (45.8)	16 (33.3)	1 (2.1)
19	Başkaları tarafından kısıtlandıklarında durumu kabullenmezler	3.19	1.04	1 (2.1)	9 (18.8)	28 (58.3)	-	10 (20.8)
20	Bazen yaramaz, komik ve anlaşılmaz olabilirler	3.83	1.04	3 (6.3)	1 (2.1)	9 (18.8)	23 (47.9)	12 (25.0)
21	Katı biçimde kendi öz eleştirilerini yaparlar	3.23	.83	1 (2.1)	6 (12.5)	25 (52.1)	13 (27.1)	3 (6.3)
22	Sanata karşı çok ilgilidirler	2.75	.79	1 (2.1)	1 (2.1)	13 (27.1)	27 (56.3)	6 (12.5)
23	Akranlarına göre bilişsel olarak daha ileri düzeydedirler	4.23	1.12	3 (6.3)	1 (2.1)	4 (8.3)	14 (29.2)	26 (54.2)
24	Üstesinden gelmesi güç görevlerden hoşlanırlar	3.90	.97	2 (4.2)	1 (2.1)	10 (20.8)	22 (45.8)	13 (27.1)
25	Yaratıcı hikayeler oluşturabilirler	3.00	.97	2 (4.2)	-	10 (20.8)	20 (41.7)	16 (33.3)
26	Zaman kavramı karmaşıktır	2.96	.92	3 (6.3)	9 (18.8)	26 (54.2)	7 (14.6)	3 (6.3)
27	Bir konuda kendi kendilerine veri toparlayıp analiz yapma becerileri vardır	3.85	1.01	2 (4.2)	2 (4.2)	10 (20.8)	21 (43.8)	13 (27.1)

28	Öğrendiklerini unutmazlar	4.00	.95	1 (2.1)	3 (6.3)	6 (12.5)	23 (47.9)	15 (31.3)
29	Karmaşık soruları cevaplandırabilirler	3.25	.89	2 (4.2)	-	38 (79.2)	-	8 (16.7)
30	Sıra dışı matematik işlemlerini ve problemleri çözebilirler	3.90	1.06	2 (4.2)	2 (4.2)	11 (22.9)	17 (35.4)	16 (33.3)

Yardımcı öğretmen adayların ölçeğe verdiği yanıtlar yukarıda Tablo 2’de yer almaktadır. Katılımcılar üstün yetenekli bireylerin en az fiziksel özelliklerini (“Bedensel olarak ortalama çocuklardan daha iridir” [$\bar{X}=2.17\pm.91$]), en fazla ise bilişsel özelliklerini (“Akranlarına göre bilişsel olarak daha ileri düzeydedir” [$\bar{X}=4.23\pm1.12$]) tanımaktadır. Bilişsel özellikleri sırası ile sosyal ve kişilik özellikleri takip etmektedir.

Söz konusu bulgular Endepohls-Ulpe ve Ruf’un (2005) Alman ilkökul öğretmenlerini kapsayan araştırma sonuçlarına paraleldir. Öğretmenler olası bir üstün yetenekli öğrenciyi değerlendirirken en fazla bilişsel özellikleri (%41), en az ise fiziksel özellikleri (%.5) göz önünde bulundurmaktadırlar.

Araştırmanın ön test sonuçlarına göre ölçek genel ortalaması $\bar{X}=3.38\pm1.00$ ’dir (%67.60). Son test ortalaması ise $\bar{X}=4.18\pm.91$ ’dir (%83.60). Bu durum, katılımcıların konuya ilişkin bilgi düzeyinin başlangıçta ortalamanın üzerinde olduğunu, uygulanan eğitim programına bağlı olarak bilgi düzeyinin yükseldiğine işaret etmektedir. Bu sonuçlara bakarak öğrenmenin tam öğrenme sınırlarının üzerine çıktığı (Özçelik, 1988: Akt.: Konaş, 2009) söylenebilir.

Araştırmada ilk önce birinci alt problem kapsamında, “Yardımcı öğretmen adayların üstün yetenekli çocukların özellikleri hakkında bilgi düzeyi en son mezun oldukları okulda konuya ilişkin ders alma durumuna göre anlamlı düzeyde farklıdır” hipotezi test edilmiştir. Gruplar ikili düzeyde karşılaştırılmış, sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3. Mezun Olunan Okulda Ders Alma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Değişkenler	Düzyer	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
Mezun olunan okulda konuya ilişkin ders alma durumu	Ders alanlar	21	25.17	528.50	269.50	.77
	Ders almayanlar	27	23.98	647,50		

Katılımcıların mezun olunan okulda üstün yetenekli bireyler konusunda ders alma durumuna göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($U=296.50$, $p>.05$). Ancak, ders alanların ön test puanları (sıra ortalaması= 25.17) dersi almayanlardan (sıra ortalaması= 23.98) daha yüksek çıkmıştır.

Yukarıda yer alan bulgular yanı sıra, “Konuya ilişkin yayın takip eder misiniz?” sorusuna katılımcılardan sadece 1’i (%2) evet yanıtını vermiştir. Araştırmada ders alanlar ile ders almayanların benzer bilgi düzeyinde olmasının temel nedenleri konuya ilişkin yayın takip edilmemesi ve edinilen bilgilerin kullanılmamasına bağlı olabileceği düşünülmüştür.

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında bir diğer hipotez ise “Yardımcı öğretmen adayların üstün yetenekli çocukların özellikleri hakkında bilgi düzeyi en son mezun oldukları lisede konuya ilişkin aldıkları eğitimin süresine göre anlamlı düzeyde farklıdır” biçiminde kurulmuştur. Ders alanlar aldıkları ders süresine göre ikili düzeyde karşılaştırılmış, sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Katılımcıların mezun olunan okulda ders alanlar, aldıkları eğitimin süresine göre 3 ay veya daha kısa süre ders alanlar ile 3-6 ay arası ders alanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, benzer bilgi düzeyinde oldukları belirlenmiştir ($U=8.00$, $p>.05$). Ancak, 3-6 ay arasında ders alanların bilgi düzeyi 3 ay veya daha kısa süre ders alanlardan daha yüksektir.

Wade (1985) hizmet içi eğitim konulu 225 araştırmayı derlediği bir çalışma yapmıştır. Araştırmasında, 225 araştırmayı eğitim sürelerine göre karşılaştırmıştır. Sonucunda, birkaç saat süren eğitim uygulamaları ile otuz veya daha fazla süre devam etmiş olan eğitim uygulamalarının etkililiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit etmiştir. Ayrıca, Budak ve Demirel (2003) tarafından yapılan hizmet içi eğitime katılan öğretmenler ile katılmayan

öğretmenlerin izleminin yapıldığı bir araştırmada da bu araştırma sonucuna benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Söz konusu iki araştırmada da elde edilen bulgular bu araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Üç ay veya daha kısa süreli eğitim alan öğretmenler ile 3-6 ay arasında eğitim alan öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyacı benzer düzeydedir.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında, “Üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri konulu bir eğitim programı aday yardımcı öğretmenlerin bilgi düzeyinde anlamlı bir farklılık oluşturur” hipotezi test edilmiştir.

Katılımcıların, eğitim programı öncesi ve sonrası konuya ilişkin bilgi düzeyinde bir farklılık olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi yapılmıştır.

Tablo 4. Eğitim Programına İlişkin Ön Test-Son Test Puanları Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Ön test – son test puanları	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	z	p
Negatif Sıra	6	10.17	61.00	-5.24	.00
Pozitif Sıra	40	25.50	1020.00		
Eşit	2	-	-		

Araştırmaya katılan yardımcı öğretmenlerin ölçekten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamı dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanı lehinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, düzenlenen eğitim programının aday öğretmenlerin bilgi düzeyinin artışına etkisinin orta düzeyde olduğu söylenebilir ($z=5.24$, $p<.05$, $d=.76$).

Bu araştırmada, farklı branşlardaki öğretmenleri kapsayan üstün yetenekli çocukların özellikleri konulu eğitim/hizmetiçi eğitim/seminer uygulamalarına paralel sonuçlara ulaşılmıştır. Söz konusu araştırmalardaki katılımcıların üstün yetenekli bireylerin özellikleri konusunu içeren eğitim programı sonucunda bilgi düzeylerinin anlamlı düzeyde yükseldiği belirlenmiştir (Gökdere, 2004; Hemphill, 2009; Kontaş, 2009; Robinson,1985; Johnson, Vickers ve Price, 1995; Şahin, 2012).

Ayrıca, araştırma izlem anketi sonuçlarına göre, eğitim programı sonunda katılımcıların üstün yetenekli bireyler konusunda eğitim programı harici kitap, makale, dergi veya internet kaynaklı herhangi bir yayın, film, radyo programı, kurs vb. başka bir kaynaktan bilgi almadıkları belirlenmiştir.

SONUÇ

Okul öncesi öğretmen adaylarının olası üstün yetenekli öğrencileri erken yıllarda isabetli belirleyebilmeleri, söz konusu öğrencilerin yeteneklerinden en üst düzeyde faydalanabilmeleri için önemlidir. Bunun sağlanabilmesinin bir yolu ise gelecekte okul öncesi kurumlarda eğitmen olarak görev yapacak adaylara hizmet öncesi eğitim verilmesidir.

Üstün yetenekli çocuklar konusunda eğitim alan ve almayan öğretmenleri karşılaştıran çalışmalar, eğitim alan öğretmenlerin tanılama sürecinde daha isabetli kararlar verdiklerini göstermektedir. Hollingworth (1926), öğretmenlerin öğrencilerinin üstün zekâlı olup olmadığını %50 oranında doğru tahmin ettiklerini ifade ederken; Varner (1992) bu oranının %20-40 (Akt.: Enç, 2005), Pegnato ve Birch (1959) %40-60 (Gagne, 1994), Ataman (2000) %60, Gear (1978) ise %85'e kadar yükseldiğini bildirmiştir. Hoge ve Cudmore'un (1986) araştırması araştırmacılar arasındaki bu farklılığı açıklar niteliktedir. Hoge ve Cudmore (1986), öğrencilerin öğretmenlerce aday gösterilmesine ilişkin yapılan araştırmaları derledikleri çalışmasında, üstün yetenekli öğrenciyi tanımaya yönelik eğitim alan öğretmenlerce aday gösterilen öğrencilerin üstün zekâlı olarak tanı alma olasılığının yükseldiği ifade edilmiştir (Akt.: Feldhusen ve Jarwan, 2000). Dolayısıyla, söz konusu eğitim programına katılan okul öncesi aday yardımcı öğretmenlerin çalışma hayatına başladıktan sonra karşılaştıkları olası üstün yetenekli öğrenciler

konuya ilişkin eğitim almayan öğretmenlere göre daha isabetli olarak belirleyebilecekleri düşünülebilir.

Üstün yetenekli çocuklara, yetenek ve potansiyellerini geliştirebilecekleri eğitim ortamlarının sağlanması için erken ve doğru tanılama ilk adımdır. Araştırmalar erken çocuklukta üstün yetenekli çocukları tanılamak için uygulanması kolay ve pahalı olmayan ölçüklere ihtiyaç olduğunu göstermektedir (Darga, 2010). Ancak, çocuğun yetenek yelpazesi henüz billurlaşmadığından dolayı (Ataman, 2000) okul öncesi dönemde tanılamada kullanılan yöntemlerin geçerlik ve güvenilirliklerinin oldukça düşük olduğu göz önünde bulundurulmalıdır (Ataman, 2000; Feldhusen, 1998). Ayrıca, üstün yetenekli olduğuna ilişkin belirtiler tam anlamıyla ortaya çıkmamış bir çocuğa üstün yetenekli tanısı koymak onu strese sokarak gelecek eğitim yaşantısını olumsuz etkileyebilecektir. Dolayısıyla, bu dönemde üstün yetenekli olduğu düşünülen öğrenciler ilerde yeniden değerlendirilmek üzere izlemi yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Ataman, A. (2000). Üstün zekalılar ve üstün yetenekliler. Eripek, S. (Ed), *Özel Eğitim* içinde, (151-170), Anadolu Üniversitesi Yayın No:1411, Eskişehir.
- Aydın, E. (2006). *Etki büyüklüğü kavramı ve matematik eğitimi araştırmalarında uygulanması*. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 15.nci İstatistik Araştırma Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ankara, 380-388.
- Budak, Y. & Demirel, Ö. (2003). Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyacı, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 33 (1), 62-81.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Darga, H. (2010). *Brigance K&I screen ile ilköğretim 1.nci sınıfta saptanan üstün yetenekli çocuklara ve sınıf arkadaşlarına uygulanan zenginleştirme programının çoklu zeka alanlarındaki performans düzeylerini artırmaya etkisi*, (yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Enç, M. (2005). *Üstün beyin gücü gelişim ve eğitimleri*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2.nci Basım, Ankara.
- Endepohls-Ulpe, M. & Ruf, H. (2005). Primary school teachers' criteria for the identification of gifted pupils. *High Ability Studies*. Vol.16 (2), 219-228.
- Feldhusen, J. F. (1998). Identification and assessment of talented learners, In Vantassel-Baska, J., (Eds), *Excellence in educating gifted and talented learners*, (3rd Edition), (193-209), Love Publishing, Colorado.
- Feldhusen, J. F. & Jarwan, F. A. (2000). Identification of gifted and talented youth for educational programs, In Heller, A., K., Mönks, F., J., Sternberg, R., J., & Subotnik, R., F., (Eds), *International handbook of giftedness and talented* (2nd Edition) , (271-279), Pergamon Press, Oxford.
- Ford, D. Y. & Trotman, M. F. (2001). Teachers of gifted students: suggested multicultural characteristics and competencies. *Roepfer Review*. 23 (4).
- Gökdere, M. (2004). *Üstün yetenekli çocukların fen bilimleri öğretmenlerin eğitimine yönelik bir model geliştirme çalışması* (yayınlanmamış doktora tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Gökdere, M. & Ayvaci, H. Ş. (2004). Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar ve özellikleri ile ilgili bilgi seviyelerinin belirlenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 17-26.
- Hansen, J. B. & Feldhusen, J. F. (1994). Comparison of trained and untrained teachers of gifted student. *Gifted Child Quarterly*, 38 (3), 115-121.
- Hemphill, A., N. (2009). *How teacher participation in the identification process impacts the underrepresentation of minority students in gifted programs* (Unpublished doctoral thesis), Southern California University.
- Hollingworth, L.S. (1926). *Gifted children: Their nature and nurture*. New York: Macmillan.
- İnan, H. Z., Bayındır N. & Demir, S. (2009). Awareness level of teachers about the characteristics of gifted children. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 3 (3), 2519-2527.
- Johnson, A. B., Vickers, L. & Price, R. (1995). Teaching gifted children: a summer institute for regular classroom teacher. *Education Vol.* 105 (2), 193-200.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Kıldan, A., O. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar hakkındaki görüşleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (3), 805-818.
- Kontaş, H., (2009). *BİLSEM öğretmenlerinin program geliştirme ihtiyaçlarına ilişkin geliştirilen programın etkililiği* (yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2008): *Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi araştırması*, Ankara.
- Mili Eğitim Bakanlığı (2011): Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2010): Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2009-2010.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2006): Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği.
- Robinson, A. (1985). Summer institute on the gifted: meeting the needs of the regular classroom teacher. *Gifted Child Quarterly*, 29 (1), 20-23.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim öğrenme ve öğretim*, Gazi Kitap Evi, Ankara.
- Şahin, F. (2012). Sınıf öğretmenlerine üstün yetenekli öğrenciler ve özellikleri hakkında bilgi düzeylerini artırmaya yönelik verilen bir eğitim programının etkililiği (yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Wade, K, R. (1985). What makes a difference in inservice teacher education? a meta-analysis of research. *Educational Leadership*, 48-54.